

★★★★★★★★★★★★★★★★

★★★★★★★★★★★★★★

★★★★★★★★★★★★★★★★

★★★★★★★★★★★★★★

جاستىق جىرى

كۈنداۋلەت ۋالىماجى ۋالى

الاستالغان الايات

ۇلتتار باسپاسى

جاستىق جىرى

كۈنداۋلەت ۋالىيەتلىك

الاستالغان الايات

ۇلتتار باسپاسى

责任编辑：阿勒哈别克

责任校对：曙哈拉

装帧设计：吾要

图书在版编目（CIP）数据

科幻小说：哈萨克文/昆道列提著．—北京：民族出版社，2008.12

ISBN 978-7-105-09820-0

I. 科... II. 昆... III. 科学幻想小说—作品集—中国—当代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I247.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 210248 号

民族出版社出版发行

（北京市和平里北街 14 号 邮编 100013）

<http://www.mzcbs.com>

迪鑫印刷厂印刷

各地新华书店经销

2009 年 1 月第 1 版 2009 年 1 月北京第 1 次印刷

开本 850 毫米×1168 毫米 1/32 印张：7.25

印数：0001—2000 册 定价：12.00 元

ISBN 978-7-105-09820-0/I·2020（哈 277）

哈文室电话：010-64228006 发行部电话：0991-2854817

جاۋاپتى رەداكتورى: العابهك قيسىنقان ۇلى
جاۋاپتى كوررەكتورى: شۇعلا ەپازىلجان قىزى
مۇقاباسىن جوبالاعان: ۇياۋ

الاستالغان الاپات

كۇنداۋلەت ەالماجى ۇلى

ۇلتتار باسپاسى باستىردى، تاراتادى
شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرىندە ساتىلادى
ۇلتتار باسپاسى كومپيۇتەردە تەردى
دېشىن باسپا زاۋودىدا باسلىدى
2009-جىلى قاڭتار ەبىرىنشى باسپاسى
2009-جىلى قاڭتار، بېيجىڭ، 1-باسىلۋى
باعاسى: 12.00 يۋان

مازمۇنى

1	 الاستالغان الاپات
86	 جەتى اتا جارعىسى
153	 شايتانويناڭ اسەرى
188	 ەمتىحان ماشىناسى
198	 شامدانۋ.....
209	 جەڭگەتاي.....

الاستالغان الايات

(علمي فانتاستيکالمق پوۋەست)

بىزبەن پاراللەل ۋومىر ۋومىرپ جاتقان انتىزاتتان قۇرالغان
الەمنىەن كۈن جۈيەسىنە قاراي جارىق جىلدامدىنەن دا تەز زىمە-
راپ كەلە جاتقان ۋشپا دەنە ، اقىرى قۇس جولى سىستەماسىنا دا
كەلىپ ۋىلىندى . الەمدەگى سان ساناقسىز جۈلدىزدار شوعىرىنىڭ
ۋبىرى عانا سانالاتىن بۇل سىستەمادا دا مىللىيونداغان تۇراقتى
جۈلدىزدار جۈيەسى بار ەدى . باسقا ەشپىر تۇراقتى جۈلدىزعا بۇرىل-
ماعان سىرلى ۋشپا دەنە باعدارىن كۈن جۈيەسىنە تىكە تۇرالادى
دا جويىقنى جىلدامدىقپەن اعا جونەلدى . سىرتتاي قاراعاندا ۋوزارا
بەتتەستىرىلگەن ەكى تالەنكەگە ۋقساڭقىرايتىن بۇل ۋشپا قۇرالدى
جالپى دەنەسىنىڭ جارتىسىن باسنىڭ كۆلەمى يەلەيتىن ، قولىدى
مەن اياقتارى شىيىگەن ، كەۋدەسى قۇشىڭقى ، بوي تۇرقى مولشەر-
مەن ۋبىر مەتر اينالاسىندا عانا كەلەتىن ەكى ەرگەجەيلى اسا قاربالا-
ستىققا ۋتۇسىپ ارەڭ مەڭگەرىپ كەلە جاتىر . ەكەۋىنىڭ دە تەرىسى
جاسىل ۋتۇستى ، بالق تەكتەس تەڭبىل قابىرشىقتارى كەمە شىند-
دەگى كۈشتى جارىققا شاعىلىسىپ ەرەكشە نۇر شاشادى . باستارىند-
داعى انتەنا ۋتارىزدى ەكى سويۇۋشاسى دا ۋزارىپ-قىسقارىپ تىنىم-
سىز قايشالماىدى . ساۋساقىتارى مەن سالالى باقايشىقتارىنىڭ ارا-
سىن تۇتاستىرعان جارقاق تەرىلەرىنەن-اق ولاردىڭ اسلىنىدە سۇ-
يىقتىق شىنىدە تىرشىلىك ەتەتىن جان يەلەرى ەكەندىكتەرى مەن
مۇندالاپ تۇر . مۇمكىن ولار سۇدا نەمەسە وزدەرىنىڭ پىلانەتالارىندا-

ئى ۋىمىر سۇرۇلەرنى ۋىلەسەتتىن باسقا خىمىيالىق سۇيۇقتىقتا جا-
سايىتىن شىعار ، ول جاعى ناغايىپىل . توتەنشە كىشكەنە دوڭگەلەك
كوزدەرى بەتتەرىن دەرلىك يەلەگەن ۋلكەن اۋىزدارىمەن جاراسىم
تاپپاي وتە سىيىقسىز كورسەتەدى . كەنەت ، ەكەۋىنىڭ دە باس ورگادە-
دارىنان ۋوسىپ شىققان انتەنالارى وتە ۋجىي قايىشالسىپ قىيردا
قالعان ۋوز پلانەتالارىنان كەلگەن بۇيرىق سىگناللىن قابىلداي باستا-
دى .

— ماڭگۇرت I ، نازار اۋدار ، جىلدامدىقتى باياۋلات ، سەندەر
كىرگەن قۇس جولى سىستەماسىنىڭ كۇن تۇراقتى جۇلدز جۇيە-
سىندەگى ۋۇشنىشى پلانەتادا تىرشىلىك يەسى بار . ۋتۇرى توتەنشە
مول ، ۋبىز تەكتەس سۇدا جاسايتىندارى دا ، ۋبىزدىڭ پلانەتامىزدا-
ئى دامىماعان توپتار تەكتەس قۇرلىقتا جاسايتىندارى دا بار . ۋبى-
راق بىزبەن قاراما-قارسى كەلەتىنى ، بۇل پلانەتادا قۇرلىقتا جاساي-
تىنداردىڭ شىندەگى ەكى اياقتى ، وزدەرىن ادامزات دەپ اتايتىن
ماقلۇق ەڭ اقبىلدى ەكەن . قازىر بۇل پلانەتا سولاردىڭ تىلىمەن
جەر شارى دەپ اتالاتىن كورىنەدى . سەندەر سولاردىڭ كوزىنەن تاسا
لايىقتى ورنىن تاڭداپ قونىپ بىسكە كىرىسىڭدەر !

— بۇيرىقتارىڭىزدى قابىلداپ تۇرمىن ،— دەدى ماڭگۇرت I

وزدەرىنە تۇسىنىكتى تىلدە پلانەتالارىنا سىگنال جولداپ .

— ماڭگۇرت II ، نازار اۋدار !— دەگەن سىگنال كەلدى ىلە-

شالا . باعانادان وزىنەن بويى انتەك بىيىكتەۋ ەرگەجەيلىگە قاراپ
تۇرغان ەندى بىرەۋى توبەسىندەگى جاندى انتەنا ورگانىن تەڭشەپ
نازار اۋدارا قالدى .

— سەن جەر شارىنىڭ جالپى جاعدايىن ، اسىرەسە ، ادامزات-

تىڭ اقبىل ورەسىن تولىعىراق زەرتتە ! قىسقا ۋاقىت شىندە بىزگە
ادامزاتتى ماڭگۇرتتەندىرۋدىڭ مۇمكىنشىلىگىن ۋارى جولدارىن جو-
بالاپ سىگنال قايتار !

— قۇپ! — دەدى سىگنال قايرىپ ماڭگۇرت II دە . ءتارىزى بۇل ۇشپا كەمەنى ەكى ەرگەجەيلى باسقارپ كەلە جاتقانمەن ول ەكەۋى دە ءوز پلانىتالارىنداعى قوجايندارى جاعىنان باسقارلىپ وتىرعان سەكىلدى . ەندى ماڭگۇرت I ۇشپا كەمەنى جەر شارىن اينالا ۇشاتىن ورىپتاعا كىرگىزدى دە ، كەمە سىرتىن جەر شارى ادامدارنىڭ كورۋ اۋماعىنا كىرمەيتىن نۇرمەن تۇمشالادى . وسىلاي سىتەگەندە جوعارى زەرتتەۋ قۇرالى بولماسا ، جاي ادامدار كوزبەن كورە المايتىن قۇبىجىققا اينالۋعا بولاتىن-دى .

ماڭگۇرت II وزدەرىنىڭ ەنە فورماسىنا ۇيلەستىرىپ جاسال-عان قالقىما ورىندىقتا وتىردى دا ، جەر شارى جولىندا ەگجەي-تەگجەيلى زەرتتەۋ جۇرگىزە باستادى . اسىرەسە ، ادامزات تۇرالى جۇ-يەلى زەرتتەگەنى ونىڭ وزدەرىنىڭ جۇلدىزدارىنا جولداغان مىنا مالىمەتىنەن بەلگىلى بولدى :

— جەر شارى دەپ اتالاتىن بۇل كوگىلدىر پلانىتا مولشەرمەن بەس مىللىيارد جىلدىڭ الدىندا قالىپتاسىپ كەمەلدەنە باستاعان . مولشەرمەن ءتورت مىللىيارد جىلدىڭ الدىندا-اق العاشقى كەلتەكپايدا بولسى ، ودان بەرى قاراي ءتۇرلى فورماداعى تىرشىلىك يەلە-رى سان رەت ءوزارا الماسقان ، ءارى ءوربىپ ورتاعا ۇيلەسۋ نەگىزىندە سان توپتارعا تارماقتالغان . ادامزاتنىڭ بارلىققا كەلۋىنە دەيىن جەر شارىندا ايداعار دەپ اتالاتىن باۋىرىمەن جورعالاۋشى الپ ماقىلۇق وتە اقبىلدى بولغان ەكەن دە ، ءتىپتى تۇتاس جەر شارىنىڭ قوجاسىنا اينالىپتى . كەيىندەپ ونىڭ قۇرىپ-جوعالۋىنا ورتانىڭ قۇبىلمالى وزگەرىسى باستى سەبەپ بولغان كورىنەدى . ال ادامزاتنىڭ پايدا بولۋىنا كەلسەك ، ءتىپتى دە تاڭدانارلىق ەكەن ، — دەپ كىدىردى ول .

— تەز باياندا ، قانداي تاڭدانارلىق جاعداي بايقادىڭ ؟ — دەگەن سىگنال كەلدى قارسى جاعىنان .

— قۇپ ، قوجاين !— دەپ مالمەتن جالاستىرا ءتۇستى
ماڭگۇرت II ، — جەر شارىنداعى ادامزاتنىڭ اتا تەگى جەر شارىنان
تولىق تابىلمايدى ەكەن . تەك جەر شارىندا جاسايتىن وراڭوتاندار-
دىڭ قازىرگى ادامداردىڭ جارىم اتا تەگى ەكەندىگى بايقالدى . سون-
دىقتان بولار ، ادامزاتنىڭ وزدەرى دە مايىلداردى اتا تەگىمىز دەپ
سانايدى ەكەن ، ءبىراق تاغى جارىم اتا تەگى جەر شارىندا مۇلدە
بولماعان !

— سەنشە ولاردىڭ جارىم اتا تەگى قايدان كەلگەن ؟— دەگەن
قوجاينىندارىنىڭ سۇراۋ سىگنالى ماڭگۇرت II نىڭ انتەنا مۇشەسىنە
تاغى كەلىپ قابىلداندى .

— مەن كەمەمىزدەگى كومپيۇتەرلىك جۇيەدە ساقتالغان بىز-
بەن پاراللەل ءومىر ءسۈرىپ كەلە جاتقان بۇلاردىڭ الەمىندەگى
تىرشىلىك اتاۋلىنىڭ بەلگىلەرىمەن تولىق سالىستىرىپ شىقسام دا
دەرەك تابىلمايدى ، ادامزات ولاردىڭ ەشقايسىسىنا دا تۇستىق جا-
قىندىق بايقايتىدۇ . ال تاڭعالارلىعى ، ءبىزدىڭ پىلانە تامىزداعى بىز-
دەن بۇرىن قونىس اۋدارىپ كەتكەندەردىڭ گەندىك بەلگىسىمەن
كوپتەگەن جاقتاردان جارىم ۇقساستىق بايقالادى .

— قايتا تەكسەرىپ كور ، بۇلاي بولۇ مۇمكىندىگى وتە از ،
بىزدەن بۇرىن قونىس اۋدارعان ماقىلۇقتاردىڭ قايتارما سىگنالدارى-
نىڭ ەستەلىككە الىنىۋ ورنىنا قاراعاندا ولار جەر شارىنان الدە قايدا
ۇزاقتاغى ءۇشىنشى پاراللەل الەمدە تۇرادى ، — دەدى توبە انتەناسى-
نا كەلىپ قابىلدانغان قوجاينىندارىنىڭ سىگنالى .

— كوپ رەت تەكسەرىپ شىقتىم . ءدال سولاي ، اتا تەكتىك
جارىم ۇقساستىق كورىلدى . مەنشە ، بىزدەن بۇرىن ءبىزدىڭ پىلانە-
تامىزدان قونىس اۋدارعاندار جول-جونەكەي جەر شارىن سوغا كەت-
كەن سەكىلدى . بالكىم ولار سول كەزدەگى جەر شارىنىڭ قوجاسى
سانالاتىن ايداعاردى پاراساتتىق جاقتان تەجەپ ، وزدەرىنە دەنە فور-

ماسى جاقتان ەڭ جاقىن كەلەتىن ورانگوتانداردى وزدەرىمەن بۇدادە-
داستىرىپ جاڭا پاراسات يەسى— ادامزاتتى بارلىققا كەلتىرىپ كەت-
كەن كورىنەدى،— دەدى ماڭگۇرت II كىشكەنتاي كوزدەرى نۇرلا-
نىپ .

— بىزدەن بۇرىن قونىس اۋدارعان ماقىلۇقتار نەشە عاسىردان
بەرى ءبىزدى دە تىزگىندەپ ، الستان مەڭگەرىپ كەلدى . عىلىم-
تەحنىكا ورەمىز جوعارىلاپ ، ولاردىڭ سوناۋ ءۇشىنىشى پاراللەل
الەمنى سالىپ وتىرعان قارماعىنان ازەر قۇتىلىپ ، ولارمەن ەندى
ۈزەڭگى قاعىستىرىپ وتىرعانىمىزعا دا ، مىنە ، كوپ بولعان جوق .
بالكىم ، ادامزاتتى ءوربىتىپ وتىرعان كۈن جۇيەسىن ءوز شىنە
العان الەمدى ولاردىڭ دا مەڭگەرگىسى كەلىپ وتىرعان شىعار .
سوندىقتان جەر شارىن تەزىرەك قۇلداندىرۋ وتە ماڭىزدى ،— دەدى
ءبىرىنىشى پاراللەل الەمدەگى پىلانەتالارىندا تۇرىپ-اق سىگنال ارقى-
لى ەكى ماڭگۇرتتى تىرىپ ەتكىزەي باسقارپ ، بىرەۋىنە ۇشپا
كەمەنى ايداتىپ ، ەندى بىرەۋىنە جەر شارىن زەرتتەتىپ وتىرعان
قوجايىندارى .

ءوزىنىڭ تەڭگى كىم ەكەنىن ، ءتىپتى نە ءۇشىن مۇنداي زەرت-
تەۋلەرمەن اينالساتىنىن بىلمەيتىن ، بىلگىسى دە كەلمەيتىن ادال
ماڭگۇرت زەرتتەۋ ناتىجەسىن جالعاستى مالىمدەي ءتۇستى .

— قازىر جەر شارىنىڭ قوجاسىنا اينالغان ادامزات وزىنەن
باسقا جانۋارلار مەن وسىمدىكتەردى جاۋىزدىقپەن قىناداي قىرۋدا
ەكەن . ءتىپتى كەيىىر جانۋارلاردىڭ تۇقىمىن تۈزدى قۇرتىپتى .
بالكىم ، ولار وزدەرىنىڭ كەمىندە جارىم اتا تەگىنىڭ جەر شارىنان
ەمەس ەكەندىگىن بىلگەندىكتەرىنەن وسىلاي ىستەپ وتىرعان شى-
عار . بۇنداي جاۋىزدىق اقىرى وزدەرىن دە جالماپ تىنارىن تەزىرەك
تۇسىنسە ءجون ەدى .

— ارتىق قورمالدىقتى قاشان ۇيرەنىپ ءجۇرسىڭ ، ماقساتتان

اۋا جايىلماي تەز باياندا!—دەگەن سوگىس ەستىگەن ماڭگۇرت II
تەككە مالىمەتتەنە كۈشتى .

— قازىر يەلەگەن ماتەريالدار مەن زەرەتتەمەلەرمە نەگىزدەل-
گەندە ، ادامزات راسىندا وراڭگوتان مەن بۇلار ءۇشىن الپ ايتقاندا
جات جۇلدىزدىق سانالاتىن ءبىزدىڭ جۇلدىزداسىمىز ، ءارى قاس
جاۋىمىز بولعان سول قونىس اۋدارعانداردىڭ ورتاسىنان پايدا بولعا-
نى انىق بولدى . وزدەرىڭىزگە ءمالىم ، قونىس اۋدارعان ول ما-
قۇقتاردىڭ جىنىس قابىلەتى وتە كۈشتى مەس پە ؟ ال وراڭگوتاندار-
دىڭ جىنىس قابىلەتى وتە ءالسىز ، ەندى ادامداردىكى ولاردىڭ
اراسىندا بولادى ەكەن . مەنشە ، ادامزات ۇرعاشى وراڭگوتاننىڭ
بىزدەن بۇرىن قونىس اۋدارعان ماقۇقتاردىڭ سفەرماسىنان جۇكتى
بولۇننان پايدا بولعان سەكىلدى . سوندىقتان بولار ، قازىرگى ادام-
زاتنىڭ ەرلەرىنىڭ جىنىس اۋەسى وتە كۈشتى بولپ ، كۈنىنە
دەرلىكتەي سفەرما ءبولپ شىعارا الادى ەكەن ، ءتپتى ءار جولعى
سفەرماسىندا ءجۇز مىلليون شاماسىندا اتالىق ۇرىق قامتىلادى .
ال ايەلدەرىنىڭ جىنىس اۋەسى ءبىرشاما تومەن بولپ ، ءار ايدا
ءبىر-اق رەت اتالىق ۇرىق ءبولپ شىعارا الاتىن كورىنەدى . دەگەن-
مەن ۇرعاشى وراڭگوتانعا قاراعاندا ازداپ دامىعان ، ويتكەنى ۇرعاشى
وراڭگوتان ءبىر جىلدا ءبىر-اق رەت ءبولپ شىعارا الادى عوي .
بۇل بالىكەم ەرلەردىڭ تالابىنا سايكەسۋ بارىسىنداى ۇزاق ۋاقىتتىق
بىرتىندەپ دامۋ ناتىجەسى بولار .

— ەگەر شىعارعان تۇجرىمنىڭ تۇرا بولسا ، بۇل بىزگە وتە
پايدالى . ادامزاتتى استان مەڭگەرىپ ماڭگۇرتتەستىرۋدى سىكە
اسىرۋ وتە وڭايلاسدى . ويتكەنى ، ولاردى ءبىزدىڭ پلانەتامىزدا
جاسايتىن ورگانىزمەردە بولاتىن ەرەكشەلىكتەرگە ۇقساستىعىنان
پايدالانىپ ۇلكەن مىي ارقتىلى استان مەڭگەرۋىمىزگە بولادى ،
— دەدى قوجايىندارى .

— مەن تاغى ئېرى نارسەنى بايقاپ وتىرىمەن . ادامزاتتا دا تەگىندە بىزدىكىنە ۇقساس انتەنالىق مۇشە بولغان كورىنەدى . بالكىم ، كەينىدەپ قولدانىلماي كەتكەن بولار ، قازىر تۈبەسىنىڭ الدىنا تامان ، يەنى وزدەرىنىڭ تىلىمەن ايتقاندا ەڭبەگىندە تۇرلغان . نەن كەينى بارىپ كالتىسىلەنىپ كەتكەن ورنى ئېلىنىپ تۇر . جاڭا تۇغان نارەستەلەرىندە ئىتپىتى دە انىق كورىنەدى . تەك ئېرى دە ئېرى جارىم جاس اينالاسىندا بارىپ قاتىپ كەتەدى كەن . مەنشە ، جەر شارىندا جاساپ جاتقان ادامزاتتى جانە بارلىق جان يەلەرىن دە ولار ئالى تانىپ جەتە الماعان ، تەك ئېرى عانا پايدا قىلالا تىن بەسىنىشى اسەر كۇش ارقىلى كونترولداۋىمىزغا بولادى . بۇل بارىستا ادامزات . تىڭ وشكىندەسە دە ئالى ورنى جوعالىپ كەتپەگەن الگى ەڭبەگىندە . دەگى انتەنالىق ورگانى ماڭىزدى رول اتقاراتىن بولادى ، — دەپ كەسەتتى قوجاينىدارىنا وتە ادال ماڭگۇرت II .

— ەندەشە لايىقتى جەر تاۋىپ قونىڭدار دا ، دەرەۋ سىكە كىرىسىڭدەر ! — دەگەن بۇيرىق كەلدى ەكى ماڭگۇرتكە دە ئېرى ۋاقىتتا . ولار جەر شارىن الدە نەشە رەت اينالىپ ئوتتى دە ، ۇلى ازيا قۇرلىغىنىڭ اپاي ئتوسى — ورتا ازيا ۇڭرىنە قاراي جاقىندادى . جالىپى ورتا ازيا ۇڭرىن جىلان باۋىرلاي قاق ئېولىپ جاتقان ەرەتقابرعانىڭ بىتىك قوينىۋىنىڭ ئېرى قاپانباي شوقسىنىڭ تە . رىسكەي جاعىنا جايلاشقان ئۇ ورمانىدى بەتكەيدى باعتقا الا تومەن قاراي ئشۋىلىدى . كەنەت ۇشپا دەنەنى باسقارپ وتىرعان ماڭگۇرت I دىڭ انتەنا مۇشەسى وزىنە ەرىك بەرمەي قايشالىسىپ ، بۇرىنەدە . دان ارمان ۇزارىپ ، بۇرىن - سوڭىدى قابىلداپ كورمەگەن تولقىن جىلىگىنە تۇرالانا قالدى دا :

— ماڭگۇرت I ، كەمەنى كۇيرەت ، تەز ، بۇل بۇيرىق ! — دەگەن كۇشتى سىگنال قابىلداندى . كىشكەنتاي دوڭگەلەك كوزى شاراسىنان شىعا جازداغان ول ، دەرەۋ بۇيرىقتى ورىنداۋعا كىرىسۋ .

گە ۋىختايلاندى دا ، قوپارىلىس جاساۋ كىنوچىكاسىن باسپاقشى بولسپ
وقتالدى .

— توقتات ، بۇل ءبىزدىڭ قوجايىنداردان كەلگەن سىگنال
مەس ، تەز قايت ورنىڭا !— دەپ ايعايلاعان ماڭگۇرت II نىڭ سوزد-
نە قۇلاق اسقانى سول ، ودان ارمان دورەكى قىمىلعا وتكەن ماڭ-
گۇرت I سالالى ساۋسامەن قوپارىلىس جاساۋ كىنوچىكاسىن با-
سىپ قالدى . شايقالاقتاپ بارىپ بت-شىنى شىققان ۇشپا دەنە الۋان
ءتۇستى جارىق جولاقىتارنا اينالدى دا ، كوك بۇيرا ورمانمەن سى-
رەسكەن بەتكەيگە قۇيىلىپ كەتتى . لەزدە تۇتاس بەتكەيدى ءورت
شارىپ ، نەشە عاسىرلىق نار قاراعايلار شارتىلداي قۇلاپ جاتتى .
اۋا رايى جانە جاراتىلىستىق اپاتتاردى قاداعالاپ باقىلايتىن
جاساندى سەرىك ورماندى القايقا ءورت كەتكەننەن حابارلاندىردى دا ،
جەرگىلىكتى ۇكىمەت جاعى دەرەۋ ارەكەتتەنىپ ءورتتى وشىرۋگە
كىرىستى . ال ، ساقشىلار مەملەكەتتىڭ ورمان بايلىعىن بۇلدىرۋگە
سەبەپكەر بولعان قىلمىستىنى نەزدەپ تابۋعا تىرىسىپ ، سول ماڭدا-
عى مالشىلاردان جاعداي ۇعىسۋعا ارەكەتتەندى . ءبىراق ەشقانداي
سەنەمدى دەرەككە قول جەتكىزە المادى . ال ، ءورت وشىرۋشىلەر
ءار ءتۇرلى دامىعان ءورت ءوشىرۋ جابدىقتارى ارقىلى ءورتتى قىسقا
ۋاقىت بىشىندە ءوشىرىپ بولدى . ءسويتىپ ، جورتقان الڭ ، ۇشقان
قۇسقا جايلى مەكەن بولعان بىتىك ورماندى بەتكەي قارا نوقتات
تۇبىرلەرگە سىرەسكەن ورتەڭگە اينالىپ قالا بەردى .

* * *

وتە كىشكەنە جوبالانغان مىكرو جاساندى سەرىك “تىڭشى”
سول ۋاقىتتىڭ وزىندە-اق بۇل ۋاقىعانىڭ تۇتاس بارىسىن توتەنشە
دالىكتە اسا قۇپالىقپەن اق قايتال مۇزبەن سىرەسىپ ، قاسات

قارمەن قايتالغان انتراكىتىدا قۇرلىغىنىڭ باتىس بولگىنىدەگى روس جازىغىنداعى بىرنەشە ون مەتر قاباتىنىڭ استىنا سالىنغان جاسىرىن زەرتتەۋ ورنى—“قارا بۈيىگە” جەتكىزىپ ۇلگىرگەن . — نەشە جىلدىن بەرى كۈتكەن “ماڭگۈرتتەندىرۋ جوسپارىمىز-دىڭ” بىكە اسۋىنا اقىر وراي كەلدى ،— دەدى قىياق مۇرتتى ، القىمى قاتپارلانا سالاقتاعان ورتا جاستار شاماسىنداعى سەمىز ادام ، الەمەنەن اعىپ بىت-شىتى شىققان ۇشپا دەنەنى ەكراننان انىق كو-رىپ بولغان سولڭ رازى بولغان بەينەدە سەلدىر جىرەن شاشىن ارتىنا قايرا سىلاپ ،— مۇنداي وراي بلۇدە ەبىر كەزدەسەدى . — دۇرس ايتاسىز يۇانوۋ اتامان ،— دەدى ۇزىن بويلى اشاڭ ەجۇزدى امەرىكالىق ارقى جىگىت لويۇس توتەنشە قۋانىشتى بەينەدە ، ۇستەل ۇستىنىدە تۇرغان ۇزىن مويىن ۇش ستاكانغا جارمىنا كەلتىرە شاراپ قۇيىپ ،— كوتەرەلىك ، الەمەن كەلگەن قوناقىتار-دىڭ ماڭگى قايتىپاستاي جەر بەتىنە كۇل بولپ توگىلگەننى كورىپ وتىرعاندىعىمىز ۇشنى !

باغانادان بەرى بىرەسە ۇستەل ۇستىنە تىزىلگەن قالىڭ كىتاپ-تار مەن كارتالاردى اقتارىستىرىپ ، بىرەسە كومپيۇتەر كىنوپىكالا-رىن كوز بلەستىرمەي تۇرتكىلەپ ابىگەر بولپ جۇرگەن انگىلىق دوكتور فراكل دە وتە قاناعاتانغان بەينەدە زەرتتەۋ جۇمىستارىن توقتاتا تۇرىپ ، قاتارغا كەلىپ رۇمكا قاعىستىردى .

بۇل عاسىردا ، تۇتاس ادامزات ەبىر جاعىننان عىلىم-تەحنىكا-سى ۇشقان قۇستاي دامىپ ، نە ەبىر كەرەمەتتەر جاراتىپ ، رۇحاني جاقتان تولىسىپ ، بۇرىنقى اشكوزدىك ، جابايلىق ، سوعىس قۇ-مارلىق ، جەكە مەڭگەرۋشىلىك سىندى نىدەتتەردى دە ۇنىمدى تۇردە تەجەپ ، بەيىتتىشىلىك ، ادامگەرشىلىك ، ورتاق گۇلدەنۋ سىندى نەگىزگى اعىستى بويلاپ “بارلىعىمىز دا جەر شارىلىقپىز” دەيتىن وسكەلەڭ ويمەن العا باسۇداي تاريحي داۋىرگە كوتەرىلسە ،

تاعى ۋېر جاعىنان تۇتاس پىلانەتا كۈلەمىندە بۇرىننان جالغاسىپ كەلە جاتقان ادامزاتتىق ىندەت سانالاتىن ۋار ۋتۇرلى لاڭكەستىك ارەكەتتەرى دە اسقىنىپ ، بۇرىنقى ۇلى شەگىمدىك ، تىم ەتىلگەن ساۋدارلاردى ىستەۋدەن دامىپ ، ەندى عىلىم جەتستىكتەرىن دە لاڭكەستىككە پايدالانۇعا دەيىن باردى . ۋتىپتى ۋشىنارا تانىمالى عالمىداردىڭ ۋوزى دە اقشا الدىندا ارىن ساتىپ ، جاۋىزدارعا جانداي- شاپ بولسا ، كەيىرى وزدەرىنىڭ عىلمى ىرىقتىلىعىنان پايدالانىپ تۇتاس جەر شارىن جەكە بىلەۋ قىالىنا دەيىن سالىنۇدا . ادامزاتنىڭ تۇبىنە جەتەتىن مۇنداي الاپتاردىڭ تۇلىماۋى ۋشىن ىرىلسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ باسشىلىعىندا دۇنيە ەلدەرى تىزە قوسا وتىرىپ ارەكەتكە كەلىپ ، باتىل تازالاۋ الپ بارۇدا . جالىپى ادام- زات تاعدىرىنا ايرىقشا جاۋاپكەرشىلىكپەن قارايتىن باسىم كوپ ساندى عالمىدار دا تەگىنەن تايغان ، ۋوز ۋبىلىمىن ادامزاتقا اپات اكەلۇگە ارناۋعا دەيىن بارغان ”عىلمى قۇبىجىقتارمەن“ باتىل كۇ- رەسۋدە ەدى .

سونداي ”عىلمى قۇبىجىقتاردىڭ“ ەڭ ىقپالدى ۋبرى بولغان يۇانوۋ باستاعان وسى توپ جەر شارىنىڭ باسقا جەرىنەن باياندى ورسىن تاپپاي ، اقىرى اق قار ، كوك مۇزبەن قۇرساۋلانغان ۇلى انتراكىتىدا قۇرىلىعىنا كەلىپ مۇز استىنا جاسىرىن زەرتتەۋ ورنىن قۇرغان بولاتىن . اينالاسى جىىرماداي ادامنان قۇرالغان بۇل توپ- تىڭ باسىن بۇرىن روسسىا مەملەكەتتىك عىلىم اكادەمىياسىنىڭ اكادەمىگى ، ىقپالدى بىولوگ بولغان دوكتور يۇانوۋ قوسقان . ول ۋار مەملەكەتتىڭ جولدان تايغان عىلمى قۇتىرىقتارىنان جىيلغان بۇل ۇيىمعا جاۋاپتى بولدى دا ، بۇرىنقى اكادەمىك يۇانوۋ دەگەن قۇرمەتتى اتىن ەندى اتامان يۇانوۋ دەگەن قاراقشىلىق اتاۋىمەن الماستىردى دا ، تۇتاس جەر شارىن دارا مەڭگەرۋ جوسپارىمەن اينالىسىپ جاتتى . ونىڭ وتە زەرەك زەردەسى وسلايشا بۇكىل

دۇنيەمەن جاۋلاشۇ جولىنا ارئالا باستادى . وعان كەلىپ قوسىلعان كەزىندەگى انگىلىيا عالمى ، اتاقتى فيزىك فراكلدىك تالانتى ءتپتى يۆانوۋتان دا اسىپ تۇسەتىن-دى . ونىڭ دا ۇشان تەڭىز ءبىلىمى ، بولاشاققا بولعان كۈرەگەندىگى ءبارى-ءبارى دە يۆانوۋپەن بىرلىكتە تۇتاس ادامزاتتى ماڭگۇرتكە ايلاندىرىپ ، دەرەس بىلەۋ سىندى پاسقىتىققا جۇمسالىپ جاتتى . ال امەرىكالىق عىلىم كاندىداتى ، جاسى ەندى عانا وتىزدان اسقان لويۇس بولسا ، عىلىم الەمىندە ”وتىزىندا وردا بۇزغاننىڭ“ ءدال ءوزى ، ەلەكترونىكا عىلىمىنىڭ ەداۋىر تانىمالى مامانى بولاتىن . ول وسى بىرنەشە كۇنىنىڭ الدىندا عانا يۆانوۋتارعا قىرۋار اقشاعا ساتىلىپ وتانىنا وپاسىزدىق جاسا-عان . الەمەن كەلگەن ۇشپا دەنەنىڭ قىمىل باعدارىنان تارتىپ كۆپرەگەنگە دەيىنگى بارلىق جاعدايلاردى ءدال ۋاعىندا تولىق بارلا-پ ، تالداۋلار جاساپ بولعان يۆانوۋتاردىڭ ەندى باعىنعان جاس عالم لويۇسقا ”تىڭشى“ سەرىگى تاراتقان سول ۇشپا دەنەنىڭ قۇلاۋ بارد-سىن قايتالاي كورسەتىپ بەرىپ تۇرغانى وسى بولاتىن .

— تۇتاس جەر شارىنا قوجا بولۇ ەندىگى جەردە انشا قىينعا تۇسىپەيدى ،— دەدى عىلىم دوكتورى يۆانوۋ اتامان قولىنداعى بوسا-عان رۇمكىنى ۇستەل ۇستىنە قويا سالىپ ،— سەبەبى ، فراكل ايتە-قانداي بىزگە ەڭ قاجەتتى ، ادامزاتنىڭ قازىرگى عىلىم ورەسى جەتپەي وتىرعان قۇدرەتتى كۇشتى ول ماقىلۇقتار جەر شارىنا الا كەلدى . مۇنداي ورايدىڭ تۇبىلۇ بقتىمالدىعى توتەنشە تومەن ، ەندىگا-رى قايتالانباۋى دا مۇمكىن . مۇنى دۇنيە ءجۇزى بويىنشا تەك ءبىزدىڭ ”تىڭشى“ سەرىگىمىز عانا سەزىپ وتىر ەمەس پە ؟

— كەشىرىڭىز اتامان ، بۇل جاعى راسىندا ءسىز دەگەندەي بولىپ وتىر ەكەن ، دەگەنمەن ،— دەپ كىدىرگەن لويۇس ۇستەل ۇستىندە تۇرعان ەلەكتروندى گلوبۇستى اينالىدىرىپ بارىپ ورتا ازيا وڭىرىنە ءۇڭىلدى دە ، جۇڭگونىڭ شىنجياڭ ولكەسىن سولتۇستىك

پەن وڭتۇستىككە قاق بولپ وتىرعان ەرەنقابىرغا تاۋ سىلەمىن
باتىسقا قاراي قۇلايىز دەپ قابانباي شوقسىنىڭ تەرىسكەي جاق
تەگىن الا جايلاشقان بولدى سۇق ساۋسامەن شۇقۇپ تۇرىپ
سوزىن جالغاستىردى،— بارۋغا توتەنشە قىيىن جەرگە قۇلاغانىن
قاراشى! مەن ول جەردىڭ تابىعاتىنداعى قىيىندىقتى مەس، جۇڭگو
تەكتەس مەملەكەت قورعانىسى وتە كۈشتى ەلدىڭ شەكاراسىنا كە-
رىپ جاسىرىن زەرتتەۋ الپ بارۋ قىيامەتنىڭ قىيىنى مەس پە
دەگەنم عوي .

— ھا . . . ھا . . . ھا . . . — وتىرىك-شىنى ارالاس ۇزاق كۈل-
گەن يۋانوۋ مۇرتىنىڭ سول جاق شالغىسىن شىراتىپ، وتە العىر-
لىعىن تاعى بىر رەت ايگىلەگىسى كەلگەن ادامداي-اق،— ونىڭ
امالىن الدە قاشان ويلاستىرىپ بولغامىز لويۇس، وعان الاڭداما،
سەن الدىمەن بەسىنشى اسەر كۈشتى زەرتتەۋمەن اينالسىپ جۇر-
گەن دوسىمىز فراكلدىڭ سوزىنە نازار اۋدار، ول وسى جولعى
جوسپارىمىزدىڭ شەشۋى بۇنى سانالاتىن سول تىلىسىم كۈش
جونىندە سويلەپ بەرسىن،— دەدى .

قۇلاعىن جاپقان جىرەن شاشى مەن قابا ساقالى قوسىلىپ كوز
الدىڭا كۇنباعىس گۈلىن ەلەستەتەتىن فراكل وتكىر كوكشىل جانا-
رى بۇي قابىرعاسىنا ورناتىلعان ەكرانداي ايقىش-ۇيىقىش سىزىل-
عان سترەلكالى سىزىقتار مەن قات-قات يىتەگىرالىدارعا الىنىپ
تىزبەكتەلگەن فورمۇلالارغا قادالغان كۈيى بايىمداۋىن باستاپ كەت-
تى .

— بەسىنشى اسەر كۈش قازىر ادامزات تانىپ جەتكەن كۈشتى
وزارا اسەر، بىلىم وزارا اسەر، ەلەكتروماگنىتتىك اسەر جانە
بۈكىل ەلەمدىك تارتىلىس اسەرى سىندى تورت تۈرلى اسەر كۈش-
تەن وزگەشە تىلىسىم كۈش بولپ سانالادى . ونى دۇنيە بۇرى
بويىنشا زەرتتەپ وتىرعان ورىندار از مەس، بىراق ەلى دە ول